

3. ÜNİTE

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

ÇEVRE VE KONUM:

Yönleri bilmenin bizlere sağlayacağı faydalar neler olabilir?

- Bulduğumuz yeri tarif edebilmek veya bir yeri bulabilmek için yönlerden yararlanırız.
- Evimizin, okulumuzun veya gideceğimiz bir yerin bulunduğumuz noktaya göre hangi tarafta bulunduğunu da yönleri kullanarak tarif ederiz.
- Özellikle doğada dolaşırken yön bilgimiz sayesinde gideceğimiz yere kolayca ulaşabilir, kaybolma tehlikesi yaşamayız.
- İlimizin, bölgemizin, yurdumuzun ve komşularımızın konumunu belirtirken de yönlerden yararlanırız.

Konum; bir kimsenin ya da bir şeyin bir yerdeki durumu ya da duruş biçimidir. Konumun belirlenmesinde hastane, okul, alışveriş merkezi gibi beşeri; göl, nehir gibi doğal unsurlardan da faydalanılır.

- Bulduğumuz yeri tarif edebilmek ya da bir yeri bulabilmek için yönlerden yararlanırız.
- **Yön,** belirli bir noktaya göre bulunan yerdir.

Yönler ikiye ayrılır:

▶ **Ana yönler:** Kuzey(K), Güney(G), Doğu(D), Batı(B)

▶ **Ara yönler:** Kuzeybatı(KB), Kuzeydoğu(KD), Güneybatı(GB), Güneydoğu(GD)

• Yönler, Güneş'in doğuş ve batışına göre isim alır.

▶ **Doğu:** Güneş'in doğduğu yöndür.

▶ **Batı:** Güneş'in battığı yöndür.

▶ Güneş'in doğduğu noktayı sağımıza aldığımızda solumuz batıyı

önümüzde kalan yön kuzeyi, arkamızda kalan yön güneyi gösterir

Yönümüzü doğal ve teknolojik yöntemlerle bulabiliriz. Yön bulma yöntemlerinden bazıları şunlardır:

Güneşin Konumu

Yönleri bulabilmek için güneşten de yararlanırız. Bunun için sabahleyin ayakta durup sağ kolumuz güneşin doğduğu yöne bakacak şekilde kollarımızı açarız. Bu durumda sağ kolumuz doğu, sol kolumuz batı yönünü gösterir. Yüzümüzü döndüğümüz taraf kuzey yönü, arkamız ise güney yönüdür.

Çubuk (Gölge) ile Yön Bulma:

Çubuk yönteminde güneşli bir günde yere dikilen çubuğun gölgesi izlenir. Öğle vaktinde çubuğun gölge boyu en kısa seviyededir. Tam bu sırada gölgenin gösterdiği yön kuzeydir. Kuzeyi bulduğumuz zaman yüzümüzü o tarafa dönüp kollarımızı açarak diğer yönleri de kolaylıkla bulabiliriz

Kutup Yıldızı:

Hareket etmeden durduğu için bu yıldız halk arasında **Demirkazık, Şimal Yıldızı** gibi isimler de verilir. Kutup Yıldızı'nın bilimsel ismi ise **Polaris**'tir. Yüzümüzü Kutup Yıldızı'na döndüğümüzde **Önümüz kuzeyi, arkamız güneyi, Sağımız doğuyu, solumuz ise batıyı** gösterir.

Yosunlar

Ormanlık bir bölgede veya açık arazide yön bulmak için ağaçlardan ve taşlardan yararlanılabilir.

Çünkü ağaç gövdelerinin, taşların ve kayaların kuzeye bakan tarafı genellikle yosunlarla kaplıdır.

Bu durumda yosunlu tarafın **kuzey yönünü** gösterdiği dikkate alınırsa diğer yönler de kolayca bulunabilir.

Karıncalar

Doğada gezerken karşılaştığımız karınca yuvaları da yönleri bulmamızda bizlere yardımcı olabilir.

Karıncalar yer altından çıkardıkları toprakları yuvalarının ağzına yığarlar.

Toprak **yığılı kısmı kuzeyi** gösterir

Karınca yuvalarının açık olan kısmı yani girişi **daima güneyi** gösterir.

Mezarlıklar

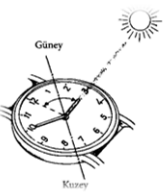

Mezarlıklara bakılarak da yön belirlemesi yapılabilir.

Müslüman mezarlıklarında mezarın **baş kısmı batı, ayak kısmı doğu yönünü** gösterir. Hristiyan mezarlıklarında ise mezarın başı güneye dönüktür.

Ülkemizdeki minarelerin **şerefe kapıları güneyi** gösterir.

Saat Yöntemi

Yönümüzü kolumuzdaki saat yardımıyla

bulabiliriz. Bunun için saatimizin akrebini güneşin bulunduğu yöne doğru tutmamız yeterli olacaktır. Bu durumda saatin 12 noktası ile akrep arasındaki açının tam ortasından geçtiği varsayılan çizgi, **güneyi** gösterir. Güney yönüne **sırtımızı** döndüğümüzde yüzümüz **kuzeye** bakar. **Sağımız doğu, solumuz batı** olur.

da

Pusula

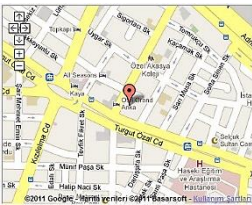
Yönleri en kolay şekilde pusula kullanarak bulabiliriz. Saate benzeyen pusulanın ortasında sağa sola hareket eden bir ibre vardır. Bu ibrenin bir ucu renklidir.

Pusula yatay olarak tutulduğunda **renkli uç daima kuzeyi gösterir.**

Yön bulunurken pusula düz bir zemine konulmalıdır. Ayrıca mıknatıslardan ve metallerden uzak tutulmalıdır.

İlk pusulayı MS 1000 yıllarında Çinliler bulmuştur.

GPS (Küresel Yer Belirleme Sistemi) Teknolojisi

Günümüzde GPS teknolojisi ile yönleri belirleme artık bir sorun olmaktan çıkmıştır. Dünya yörüngesinde dönen uydular üzerinden çalışan bu teknoloji, GPS alıcısı bulunan cep telefonları aracılığıyla kullanılır. Her yerde ve tüm hava koşullarında çalışabilen GPS teknolojisi kullanıcıya yer tarifi de yapabilir.